

רבי צדוק הכהן ליקוטי מאמרים – ספר יהושע - הקדמה

נדריס כב

עניין: אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד

קהלת יעקב

לבעל מלא הרועים

ערך "עד"

ה' עדות הוא תורה שזעל פה, עדות גימטריא תלמוד, והוא עדות לישראל שלהם ניתן התורה ולא לאומות העולם, ועל כן הוא על פה, וכמו שאמר צמדרש (שמות רבה פרשה מ"ז אות א', ותחומא וירא ה') **אכתוב לכם רוצי תורתי כמו זר נחשבו** (הושע ה' י"ב), **שמורה שזכתו גם האומות העולם לומדים, מה שאין כן תורה שזעל פה הוא העדות, והאריך צזה בשל"ה דף קל"ג ע"א ע"ש, והנה אמרו רז"ל (נדריס כ"ב): אלמלא זכו ישראל לא ניתן להם אלא ה' חומשי תורה וספר יהושע, והיינו שהיה משיגים כל התורה שזעל פה על ידי חמשה חומשי תורה בלבד, וכן הם באמת יחידי סגולה, וזהו ויקס עדות זיעקב הן המוני עם שהן זריכים לתורה שזעל פה הנקרא עדות, ותורה שם בישראל יחידי סגולה שלהם מספיק תורה שזכתו לזד.**

וכן הנדרים באים מפני הכעס כמו שאמרו בנדריס [ט, ב] עיין שם ברש"י, שמתוך כך אינו מסתפק ודיו במה שאסרה תורה רק מוסיף לו גדרים. ולכך בא המאמר הזה של אלמלא חטאו במסכת נדרים, ונסמך אל מאמר המתחיל שם עמוד א' שהנודר נקרא רשע, ויליף חדלה חדלה משם רשעים חדלו רוגו, לומר שהחודל לנדור חודל מרוגו וכעס, שהנדר נמשך מחמתו מצד מדת הגבורה והכעס שהוא על ידי זה העולם אורו יתברך, כטעם ה' צילך שפירשו כת הקודמין ז"ל והוא גם כן במדרש (הובא בשל"ה פרשת משפטים תורה אור ח), ולכך אין די לו בתורה לבד וצריך להוסיף. ואחר כך מדבר מכעס,

התורה על שמו תורת משה (במדבר רבה יב, ט), וכנודע מטעם הארז"ל בביאור לשון רבותינו ז"ל (שבת קא, ב) משה שפיר קאמרת, כי כח התורה והחכמה שבכל הנפשות מישראל הוא נשמת משה רבינו ע"ה. ויהושע היה נוצר התאינה, כדרך שאמרו שם במדרש אחר כך על ושומר אדוניו זה יהושע ששימש למשה, והוא זכה לאכילת הפרי, והוא כבישת הארץ שהוא פרי התורה, כמו שנאמר למען ירבו וגו' על האדמה ועוד כמה פסוקים. וזהו המלכות ושרות שזכר במדרש, כי המלוכה היא ביחס אל הארץ, ולזה היה יהושע כלי מוכן ביחוד דוגמת משה רבינו ע"ה לתורה. וכמו שאמרו בספרי [ואתחנן פסקא כט, כח] אם אתה עובר לפניכם עוברין ואם לא אין עוברין, אם מנחילים נוחלין ואם לאו אין נוחלין. ולזה אמרו [כבא בתרא עה, א] פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה,⁷ שהחמה הוא עצם האור והלבנה הוא פרי אורה.

במשה ויהושע, שכמו שיהושע לא זכה למעלת משה בגוף התאינה, כך משה לא זכה למעלת יהושע באכילת הפרי עם שנשתוקק לה הרבה. כי גבולות נתן ה' יתברך לחמה ולבנה, וכמו שאין הלבנה משגת גבול החמה כך אי אפשר לחמה להשיג גבול הלבנה. ובהיות משה רבינו ע"ה מקור התורה והחכמה כמו שאמרנו, ונשתוקק לארץ ישראל שהיא פרי התורה, למדנו שהחכמה והתורה כוספת ומתאוה לפריה והוא ערכה של ארץ ישראל. וזהו שאמרו שאלמלא חטאו היה נותן להם רק התורה והוא התאינה ופריה והוא ספר יהושע, שכל אחד חבר ספרו גילה בו מצפוני לבו ואורו שהשפיע לו ה' יתברך. ומשה רבינו ע"ה כתב התורה מה שהאיר לו ה' יתברך להאיר לכל באי העולם, ונשתוקק להשלמתו והוא ספר יהושע שהוא אור פרי התורה, רצה לומר ערכה וסדורה של ארץ ישראל וסדר כבישותה, שזהו אורו של יהושע שחלק לו ה' יתברך להשפיע לבאי העולם ולהנחילים הארץ. שדבר זה כתבו וגנו אורו בספרו שיש לזה שייכות עם התורה, שהרי משה רבינו ע"ה נשתוקק לזה פרי התורה. ואין שייך על זה דייך מה שגדרה תורה, כי זה צורך לתורה ונמשך ממנה, כמו הפירי מן התאנה והלבנה מן החמה. ועוד מבואר דבר זה אצלינו במקום אחר⁸ בביאור ענין יחס ישראל והתורה והארץ ואין כאן מקומו.

קדושת שבת סוף מאמר ו'

ישראל, ששם התגלות כבוד מלכותו שהוא מלך הארץ ונקרא אלהי הארץ. ועל כן התגלות זה לא היה אפשר על ידי משה רבינו ע"ה שהוא היה מלך רק בהתאסף ראשי עם יחד וגו', בהיותם במדבר בקיבוץ אחד בלב אחד, והיו מנוגבים שם מכל טובות ותאות וחמודות עולם הזה. אבל יהושע היה מלך הארץ להאיר לישראל, כי לה' הארץ ומלואה, דגם כל חמודות עולם הזה יוכלו להעלותם למקורם. ומשה רבינו ע"ה הוריד תורה מן השמים לארץ, ויהושע בא ללמד ערכה של ארץ ישראל שיכולים להעלות כל עניני הארץ לשמים ולה'.